

Finansutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om inkomstdatasystemet och om upphävande av lagarna om ändring och temporär ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om inkomstdatasystemet och om upphävande av lagarna om ändring och temporär ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet (RP 123/2022 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Skattedelegationen har hört

- lagstiftningsråd Jukka Vanhanen, finansministeriet
- projektchef Arto Leinonen, finansministeriet
- specialsakkunnig Petteri Jartti, justitieministeriet
- ledande expert Sari Wulff, Skatteförvaltningen
- överinspektör Eveliina Ervasti, Dataombudsmannens byrå
- specialsakkunnig Olli Salomaa, Migrationsverket
- utvecklingschef Matleena Pulla, Pensionsskyddscentralen.

Skattedelegationen har fått ett skriftligt yttrande av

- inrikesministeriet
- inrikesministeriet, Gränsbevakningsväsendet
- arbets- och näringsministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- Domstolsverket
- Polisstyrelsen
- Företagarna i Finland rf
- Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf
- Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf.

Betänkande FiUB 23/2022 rd

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om inkomstdatasystemet ändras genom att utvidga den krets av uppgiftsanvändare som har rätt att få uppgifter. Vid sidan av de nuvarande uppgiftsanvändarna kan uppgifter i inkomstregistret lämnas ut till Enheten för utredning av grå ekonomi, Tullen, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet, Migrationsverket, rättshjälpsbyrån och Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå, allmänna intressebevakare, stämmingsmän och polisen för skötseln av de uppdrag som föreskrivs för dessa i lag. Arbets- och näringsbyråns samt närings-, trafik- och miljöcentralernas nuvarande rätt att få uppgifter ur inkomstregistret ska enligt förslaget utvidgas till uppgifter som behövs för skötseln av uppdrag i anslutning till migrationsförvaltningen.

Det föreslås att kommunernas och samkommunernas rätt att få uppgifter ur inkomstregistret för skötseln av sådana uppdrag som övergår till välfärdsområdena i social- och hälsovårdsreformen ska överföras till välfärdsområdena.

Dessutom föreslås det att bestämmelserna i lagen preciseras med avseende på arbetsuppgifterna för inkomstregisterenhetens samarbetsgrupp och inkomstregisterenhetens rapporteringsskyldighet samt samarbetsgruppens medlemsantal och sammansättning.

För den lagtekniska tydlighetens skull föreslås det att två lagar om ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet upphävs och att behovet av reglering uppfylls genom en särskild bestämmelse i lagen om inkomstdatasystemet.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2023.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Utskottet tillstyrker propositionen utan ändringar.

I förslaget utvidgas kretsen av uppgiftsanvändare som har rätt att få uppgifter ur inkomstregistret. Målet är att utnyttja de möjligheter som inkomstdatasystemet erbjuder för att främja digitaliseringen i myndigheternas verksamhet genom att utvidga användningsområdet för uppgifterna i inkomstregistret i de nya användarnas verksamhet. På detta sätt kan man minska den administrativa bördan och effektivisera informationsanvändarnas verksamhet samt skapa förutsättningar för snabbare beslutsfattande och bättre riktighet och aktualitet i fråga om de uppgifter som används i beslutsfattandet.

Ett annat mål är att förbättra dataskyddet genom att övergå från utbyte av uppgifter med traditionella metoder, vilket ofta innefattar manuell behandling och därmed risker för fel, till att använda ett informationssystem som utnyttjar den senaste tekniken. Utlämnandet av uppgifter sker formbundet genom en skyddad förbindelse med fastställda användarrättigheter och ett tekniskt inbyggt dataskydd som standard.

Betänkande FiUB 23/2022 rd

Enligt förslaget ska uppgifter ur inkomstregistret få lämnas ut till Skatteförvaltningens enhet för utredning av grå ekonomi, Tullen, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet, Migrationsverket, rättshjälpsbyrån och Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå, allmänna intressebevakare, stämningmän och polisen för deras lagstadgade användningsändamål. Rätten att få uppgifter ur inkomstregistret för arbets- och näringsbyråerna och NTM-centralerna, som redan har denna rätt, ska utvidgas till att gälla de uppgifter som behövs för skötseln av deras arbetsuppgifter inom migrationsförvaltningen. När arbetsuppgifter inom social- och hälsovården överförs från kommunerna och samkommunerna till välfärdsområdena, överförs kommunernas och samkommunernas rätt att få uppgifter på motsvarande sätt till välfärdsområdena.

Genom förslagen utvidgas inte dessa aktörers rätt att få uppgifter innehållsmässigt, utan det är fråga om uppgifter som de också i övrigt har rätt att få trots sekretessbestämmelserna. I fortsättningen ska uppgifterna fås via inkomstdatasystemet. Förslaget utvidgar inte heller omfattningen av de personuppgifter som ska föras in i inkomstregistret eller behandlas i samband med det. Ur inkomsttagarnas synvinkel är det fråga om situationer där de ovan nämnda nya användarna för närvarande är tvungna att begära nödvändiga uppgifter av andra myndigheter eller av inkomsttagarna själva.

Utskottet anser att de föreslagna ändringarna är motiverade. De föreslagna ändringarna minskar den administrativa bördan, effektiviserar myndigheternas verksamhet samt förbättrar uppgifternas riktighet och aktualitet. Också beslutsfattandet blir snabbare och dataskyddet förbättras.

Reformen främjar också bekämpningen av brottslighet och grå ekonomi samt uppnåendet av målen för säkerheten och migrations- och arbetskraftspolitiken i och med att de ansvariga myndigheterna effektivare och mer i realtid får tillgång till informationen.

När antalet användare av uppgifterna i inkomstregistret ökar ska antalet medlemmar i Inkomstregisterenhetens samarbetsgrupp utökas och sammansättningen preciseras. Bestämmelserna om samarbetsgruppens uppgifter preciseras med anledning av inrättandet av det positiva kreditupplysningsregistret så att samarbetsgruppen inte ska behandla ärenden som gäller det positiva kreditupplysningsregistret. Även till denna del anser utskottet att de föreslagna ändringarna är motiverade.

Vid utfrågningen av sakkunniga understöddes propositionen i allmänhet. Nedan behandlas vissa frågor som aktualiserades vid utfrågningen.

Uppgiftsminimering och den personuppgiftsansvariges ansvar

Utskottet noterar de synpunkter som framförts i dataombudsmannens byrås yttrande i fråga om principen om uppgiftsminimering och den personuppgiftsansvariges ansvar samt behovet att bedöma om de kunde beaktas på ett ändamålsenligt sätt när inkomstdatasystemet utvecklas senare. Enligt propositionen ska bedömningen av den personuppgiftsansvariges ansvar inledas redan i höst.

Betänkande FiUB 23/2022 rd

Övrigt

Vid utfrågningarna har det lyfts fram frågan om ifall det i 13 § 2 mom. ska föreskrivas om en ny rätt för intressebevakarna att få uppgifter. Enligt propositionen och erhållen utredning utvidgar bestämmelsen inte intressebevakarens rätt att få sådana uppgifter som intressebevakaren för närvarande inte har rätt att få. Intressebevakaren har enligt lagen om förmyndarverksamhet i ärenden som hör till uppdraget rätt att få de uppgifter som huvudmannen själv har rätt till, om inte något annat föreskrivs särskilt. Intressebevakaren har dock inte för närvarande rätt att få uppgifter direkt ur inkomstregistret, eftersom uppgifter med stöd av lagen om inkomstdatasystemet endast kan lämnas ut till en aktör som anges i 13 § i lagen om inkomstdatasystemet. Den föreslagna ändringen behövs alltså för att intressebevakaren ska kunna få uppgifterna direkt ur inkomstregistret.

Dessutom har det vid utfrågningen framförts att bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets rätt att få uppgifter bör utfärdas på motsvarande sätt som det i propositionen föreslås i fråga om Tullen och polisen. Likaså har det föreslagits att arbetslöshetskassornas rätt att använda inkomstregistrets uppgifter utvidgas till att gälla också uppgifter som behövs för behandlingen av ansökningar om medlemskap i arbetslöshetskassor. Enligt propositionen ska dessa frågor bedömas i ett senare skede av utvecklingen av inkomstdatasystemet. Med tanke på den tid och de resurser som behövs för beredningen av en ny användare och ett nytt användningsändamål anser utskottet att det är motiverat att skjuta upp bedömningen av dessa till ett senare skede.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 123/2022 rd utan ändringar.

Betänkande FiUB 23/2022 rd

Helsingfors 14.10.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johannes Koskinen sd
vice ordförande Arto Pirttilahti cent
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Timo Heinonen saml
medlem Katja Hänninen vänst
medlem Vilhelm Junnila saf
medlem Esko Kiviranta cent
medlem Jari Koskela saf
medlem Pia Lohikoski vänst
medlem Matias Marttinen saml
medlem Sari Multala saml
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf
medlem Iris Suomela gröna
medlem Pia Viitanen sd
ersättare Anne Kalmari cent.

Sekreterare var

utskottsråd Tarja Järvinen.